

**ЗУСТРІЧІ, ПОЦІЛУНКИ
— І ЩО ДАЛІ?**

(„Культобмін” і українська еміграція)

Михайло Жук

**ВИДАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ
ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ
(ООЧСУ)**

Нью Йорк — 1965

По закінченні другої світової війни Москва бралася до української політичної еміграції з різних боків і різними способами, щоб її деморалізувати, скомпромітувати і знищити. В 1945 році, спираючись на Ялтинському договори, вона висилала зграї своїх людоловів, що силою забирали „зрадників батьківщини” з Німеччини до сибірських концтаборів. Пізніше старалися розпалити серед еміграції внутрішню ворожнечу по лінії віровизнаневій і лінії територіяльного походження. Ще пізніше через свої берлінські провокаційні газетки закликала еміграцію вертатися „на рідину” і нацьковувала їх на їхніх громадських та політичних провідників, ніби вирізняючи „чесних емігрантів” від „фашистських головорізів” та „німецьких запроданців”.

З усього того успіху Москва не мала ніякого. Тепер, у сприятливій атмосфері коекзистенції, користаючи з можливостей „культобміну”, старається Москва звабити й розкласти морально українську еміграцію, передусім її інтелігенцію, „новим, соціалістичним гуманізмом”, що буцімто розцвів на Україні після смерти Сталіна.

У цій брошуриці передруковуємо з „Вісника” ООСУ за січень 1965 р. дві статті: д-ра Михайла Кушніра „За активізацію публічної опінії” і ред. В. Давиденка „Зустрізі, поцілунки — і що далі?” — присвячені темі „контактів” деяких політичних українських емігрантів із висланцями Москви, що під масками „соціалістичних гуманістів” у супроводі письменників, поетів та композиторів подорожують по Америці й Канаді.

ВИДАВНИЦТВО

ЗА АКТИВІЗАЦІЮ ПУБЛІЧНОЇ ОПІНІЇ

Ми є свідками загнивання і розкладу деяких одиниць і політичних середовищ української політичної еміграції. Це кидається в вічі зокрема тоді, коли українську публічну опінію сколихує якась нова вилазка еміграційних ревізіоністів, „еволюціоністів”, звеличників політичних реалітетів, а чи інших нац.-комуністів.

Коли тільки обмежимося до 1964-го року, то найчіткішими виявами капітулянтства були дві енунціяції ЗП УГВР. Перша з них — це нота ЗП УГВР до держав вільного світу, щоб вони визнали УССР і нав'язали з нею дипломатичні стосунки. Значить, щоб вони петрифікували існуючий стан, щоб визнали його законним, щоб таким чином припечатати всі намагання українського народу до визволення, до зміни статус кво анте. Чи ж не є це свідоме вбивання ножа у спину визвольних змагань українського народу? Але водночас це звернення ЗП УГВР є офіційним документом того середовища, в якому воно визнає УССР — українською державою, державою українського народу, бо, вимагаючи визнати УССР суб'єктом міжнародного права, воно ж само його тим суб'єктом вже визнає. А коли так, то це звернення є теж офіційним ствердженням, що

ЗП УГВР перестало бути закордонним представництвом УГВР, бо воно, визнаючи УССР — українською державою, заперечило ідеологічну плятформу і революційну концепцію тієї УГВР. Відтепер воно може бути хібащо тільки закордонним представництвом УССР.

Друга енуціяція ЗП, що є теж чітким виявом капітулянтства — це „Деклярація ЗП УГВР” з нагоди двадцятих роковин створення Української Головної Визвольної Ради. Та декларация приховує поза псевдопатріотичними фразами відступство від революційно-визвольної концепції УГВР, приймає концепцію еволюції („перетривання лихоліття”), стоїть за „встановлення дипломатичних взаємин з УССР”, за „культурний обмін між УССР і вільними народами”, за нав’язання до „діючих тепер сил української самооборони”, до яких зачисляє не тільки „діячів української культури, але також діячів державного, господарського і партійного апарату”. Отже, в засаді, не зважаючи на надумані фрази (напр. „сили укр. самооборони”), якими автори декларації намагаються прикрити, навіть на їх думку надто вже безсоромні, потягнення ЗП УГВР — і та декларация стверджує, що ЗП, відкинувши революційно-визвольну концепцію УГВР, — не може, і не має права, дальше її заступати, бо це представництво дійшло, по 20-ох роках пе-

ребування на еміграції, до утотожнювання своєї ролі з обороною і заступництвом позицій і прямувань окупантського режиму в Україні.

Всі інші події на полі політичного відступу і капітулянтства, яких ми були свідками в минулому році, отже: запрошення кагебіста Юрія Кочубея Українським Студентським Клубом при університеті Ратгерс і намагання запросити советських „діячів культури” на відслонення пам'ятника Т. Шевченкові в Вашингтоні, і всі ганебні конференції „круглого стола”, і зустрічі з „бригадою” Колосової, в ЗДА і в Канаді, і навіть націонал-комуністична провокація на літературному вечорі, з нагоди з'їзду членів „Слова”, — це вже тільки похідні явища, що випливають з „духа” тих двох документів.

Д-р Б. Кордюк, співредактор „Українського Самостійника”, органу ОУНз, в статті: „Розділяються душі” („Укр. Самостійник”, ч. 82-83, червень-липень, 1964) радіє, що вже врешті починають розділятися душі, що цей поділ вже „не рахується з партійними рамами, і проходить подекуди через партії”. Але це покищо його „wishful thinking”. Насправді то подавляюча більшість української політичної еміграції, яка хоче бути людьми віри, ідеї, честі і характеру, стоїть на позиціях боротьби за українську, християнську і національну самостійну державу. І та більшість відмежовується від тих,

що вступили на похилу площу, що веде до національного запроданства.

Бо треба виразно відповісти на питання: Чи маємо йти разом із тими, які пхають нас на шлях націонал-комунізму? Які вмовляють, що „не кожний комуніст є для нас конче ворогом”? З тими, які підтримують на Заході цинічний обман Кремлю, що Москва ніби не окупувала України, а подарувала нам „нашу державу — УССР”, тільки трохи не з таким режимом, як би нам хотілося?

Чи маємо йти з тими, що справжніми борцями за Україну визнають тих, які заключили „пакт з дияволом”? Йти з тими, які вмовляють в нас, що наші земляки в УССР „всі не вміють думати поза комунізмом”, які радять з комуністичними комсомольцями „визволяти” Україну від Москви, а щойно „потім вести з ними теологічні розмови”? — тобто, в поході проти московського диявола сховати під кожух хрест, щоб не образити їх комуністичного „сумління”? Йти з тими, які твердять, що уважати „москаля за спрчинника всіх лих є згубне і самовбивче гасло”. Чи можна йти з тими, які захваляють безплідну, ошуканчу і небезпечну коляборацію — політику московських наймитів „із малоросів”, які намагаються „переконати” своїми меморіялами, а по упадку большевизму ра-

дять не дуже валити партійну сітку, щоб „не настав хаос”?

Культиватори рідного багна роблять нам закид, що ми „в рідну хату вносимо роздор”. Роздор вносить та, потопаюча в багні зміновіховства, частина еміграції, що офіційно молиться до Христа, а водночас переморгується з Пилатом, яка теревенить про „досягнення” советського режиму в „нашій” УССР, про „еволюцію” того режиму та про неактуальність національної революції і „патріотизм” наших яничарів. Вона захлистується від радості, що вже „роздвоюються душі”, і готує корогви з написом: „самостійна”, „соборна”, „сучасна”, щоб за ними повести обдурену масу на шлях „реальної політики”, на шлях коляборації з „нашою державою УССР”.

Але — на щастя — так звані широкі маси мають далеко більше самоповаги і здорового глузду, ніж це деяким „реальним” політикам видається і мріється. І все ж, в наслідок фатального збігу обставин, в нашій еміграції закріпився навик утотожнювати патріотичні цілі з тими чи іншими прізвищами і з тими чи іншими установами. Треба ж ясно усвідомляти, що з часом деякі прізвища стерлися та скомпромітувалися, і оце декому видається, що рівночасно захиталась й ціла справа.

І ось важливе і пекуче завдання публіцисти-

ки — переконувати людей, що українська справа є річчю самою в собі, що українська справа незалежна, вища за особи й інституції, незалежна навіть від знаних символів, бо й вони мають тільки служебний характер. Якщо особи й інституції скомпромітувалися, то не зважаючи на це, справа залишається незаторкнutoю; вона мусить знайти тільки нових слуг, нових жерців, нових діячів і нові імена, і коли треба, то й нові символи.

Та це явище не є одиноким недоліком нашого емігрантського суспільства, при всіх його позитивних прикметах. Є й другий недолік — боязливість у кристалізації публічної opinii. Погано діють на еміграції оцінки явищ, погано діє суспільна opinia, слабо реагуємо на зло. Публічна opinia надто вже поблажлива, надто повільна і надто розлізла, млява, бліда. Це впливає з тієї причини, що люди замало докладають зусиль, щоб докладно і глибоко розуміти поодинокі справи і на основі цього зрозуміння сміливо висловлювати осуд, керуючись здоровим глуздом. Особливо в умовах постійної боротьби за найвищі вартості публічна opinia повинна бути, як бритва і тяти як бритва. Бо серпом чиряка не витинають.

Ми приглядаємося, наприклад, як група еміграційних політичних мінімалістів та ідейних

капітулянтів, що прикриває себе ширмою націоналізму і прихильників визвольної боротьби, покликаючись на цілий ряд політичних „реалітетів”, — хоче бачити в московській окупації України дальшу розвою форму української державности, хоче бачити в тактичних маневрах окупанта структуральну еволюцію, а в скаліченій окупантом духовості вияви здорового духового життя. Ми приглядаємося, як ця група, поборюючи концепцію національно-визвольної революції, протиставить їй свою підказану деякими західними „побожними” бажаннями тезу про еволюцію комунізму, що в ній вона бачить повне заспокоєння визвольних змагань українського народу. Ми приглядаємося, — ніби це нас не торкається — як ця група не тільки сама визнає УССР українською державою, але теж закликає Захід встановити дипломатичні взаємини з УССР, отже, визнати цей окупаційний режим законним урядом і тим самим закріпити назавжди існуючий стан. Ми приглядаємося, як ця група, що вбиває ніж у спину змагань українського народу до визволення, — синхронізує свої дії з намаганнями окупанта і розбиває капітал, яким є для Краю еміграція. А як реагує українська політична еміграція на ті підривні, шкідливі, розкладові намагання тієї радянофільської групи?

Чи представники тієї групи не сидять в ке-

рівних органах УККА? Чи енунціяції тієї групи (такі, як нота ЗП УГВР до держав вільного світу, як декларація ЗП УГВР), а чи статті членів тієї групи не друкуються в загально-національній пресі? Чи навіть емігранти, які стоять на платформі християнської і національної України, які прагнуть боронити християнський стрижень розв'язаної лінії нашого народу, — не піддержують пресових органів тієї групи („Сучасність”, „Укр. Самостійник”) і груп, близьких до неї і до націонал-комунізму? Чи вони своєю участю не підтримують імпрез тих груп, а врешті, чи своєю пасивністю і нерішучістю не створюють умовин, що дозволяють не тільки тривати, але й розгортатись тій розкладовій і шкідливій дії?

Ми знаємо, що комуністична інфільтрація просочується шляхом т. зв. культурної виміни. Ми знаємо, що нова большевицька розкладова „культурна експансія” виявляється в трьох синхронізованих діях: 1) в пересуванні якнайбільшої кількості буржуазних сил на позиції неутраляности; 2) в активізуванні „симпатиків соціалізму”, щоб вони з неутраляльного вичікування перейшли до чинної постави; 3) у використуванні для цілей комунізму професійних, фахових і віроісповідних кол: мистців, письменників, учених, „прогресистів”, організацій молоді, організацій жінок. Намаганням кому-

нізму є витворити такий стан, щоб політичні осередки в західних країнах „знейтралізувались”, симпатички комунізму підбадьорились, а мистецькі, наукові чи віроісповідні середовища переконались цілим рядом практичних демонстрацій, що „новий, соціалістичний, сучасний гуманізм” дбає про задоволення їхніх потреб більше, ніж дотеперішня суспільно-політична система. Тоді твердиня вільного світу, яку годі здобути фронтовою атакою і плянованою економічною кризою, повинна зотліти зсередини і впасти. Ми знаємо, що з тим намаганням большевиків в'яжеться справа ліквідації еміграції, що червона Москва в наказі ліквідувати еміграції має далекосяглу політичну мету: вона намагається винести на світові ринки „соціалістичний гуманізм”, як мишоловку, а тим часом саме існування великих політичних еміграцій унеможлиблює рекляму цього ошуканського товару. І тому еміграція повинна бути зліквідована шляхом приневолення її до психічної капітуляції (навіть коли вона залишається далі на еміграції). І тому еміграція мусить бути послаблена і розложена і, коли вже не вдалося її репатріювати, то принаймні мусить бути приспінений процес перетворення тієї політичної еміграції на побутову, з очевидними симпатіями для УССР. Це стверджує промовисто стаття народнього артиста СССР Пав-

ла Вірського: „100 днів за океаном” („Радянська Культура”, ч. 72 з 9-го вересня 1962 р.), у якій він між іншим пише: . . . „Приїзд артистів з України, в даному випадку приїзд ансамблю танцю б'є по брехливій пропаганді цих націоналістичних істот, викриває їх гадючі наклепи, показує не тільки українцям, але й людям інших національностей, яких великих успіхів добилася сучасна Україна, а це стверджує, в свою чергу, що тільки вільний народ може створити такі культурні чудеса. Це також викриває Діфенбейкера та Пірсона, які дали себе надати націоналістичним істотам, та, керуючись цинічними політичними мотивами, базікають про „поневолення” українського народу, якого вони, ставши в дон-кіхотську позу, збираються визволяти”. . . . „Гастролі Державного заслуженого ансамблю танцю УССР збуджують громадську думку, привертають ще більше уваги до Радянської України і до всього Радянського Союзу, сприяють пошвавленню діяльності української прогресивної еміграції”.

В світлі того ствердження ми ясно бачимо, яка ціна декларації ЗП УГВР, що каже: „Ми особливо доцільним вважаємо обмін культурними і науковими делегаціями між УССР і вільними народами та встановлення дипломатичних взаємин з УССР”. . . . „усі ці засоби у вели-

кій мірі можуть стати успішним стимулом для посилення самооборони українського народу”.

Ми бачимо, яка це облуда, бо ми знаємо, що в Україні панує погляд, що чим більша пільга в системі, тим гостріше повинно бути становище еміграції, бо це найліпша форма допомоги народові в боротьбі за повне визволення України.

Ми ясно бачимо, яка це велика шкода для української визвольної справи, коли на еміграції постають групи, що прагнуть допомагати окупантському режимові в Україні. Бо з ким ті групи хочуть говорити: з народом чи з його поневолювачем? На жаль, не з народом, а з окупантом. Режим, люди, що його піддержують, що допомагають йому втриматись, і преса — це є те саме явище, яке майже нічого спільного не має з народом. По одному боці режим, його люди і преса, по другому — Україна, що не кориться.

Народ бажає тільки, щоб комунізм, чи пак москаль забрався з України. З сорокп'ятирічної мовчанки виникає тепер, при першій нагоді, подивугідне явище: зціленого, однорідного народу, який не є переможений накинutoю ідеологією і прямує до своїх цілей. Ні для кого не є таємницею, що режим у великому клопоті, що він не може дати собі ради з ситуацією і тому перекуплює суспільство поступками. А ко-

муністична верхівка переживає кризу віри в успішність устрою. Це — психологічна криза.

Ніколи не було в УССР таких гарних декларацій і зацитькувань, як саме тепер. Ніколи описи успішности комуністичної системи не мали в собі стільки „тепла”, як саме тепер. Пишуть, декларують і дивляться на обличчя: Краю — холодна, неприхована погорда; еміграції? — обличчя деяких емігрантів втрачають натугу суворости, на обличчях деяких емігрантів появляється схвалююча усмішка. А нічого так у цій хвилині людям режиму не потрібно, як успіху, як передишки.

Як бачимо, ця справа має велике значення для української визвольної дії. Але публічна опінія в тій справі є надто поблажлива, млява і бліда. А цей стан тільки підбадьорює і заохочує до дії ті елементи еміграції, які поставили ставку на УССР. Несміливі ще вихватки цих людей, з нагоди приїзду балету Вірського, набрали сили і розміру. І тому на наших очах відбулася в Нью Йорку офіційна зустріч „бригади” Колосової з радянофільським відламом еміграції і з тими емігрантськими діячами культури, які з ними солідаризуються, або яким покищо вигідно з ними солідаризуватися, або які настільки хитливі, що побоялись, щоб їх не запідозрено в назадництві, а чи в браку об’єктивности, чи, не дай Боже, в фашизмі; її

приймали приклонники тієї групи в приватних домах і в готелевих залах у Вашингтоні, в Шикаго, в Торонті, а навіть представники КУК у Вінніпегу не відмовилися приймати „гостей” з України.

Тому, що публічна опінія не працює як слід, — виникає замішання і хаос. Як завжди в таких випадках зараз же виринає проблема свободи й її меж, проблема тисячі разів обговорювана і вияснювана і завжди наново видвигана, коли тільки хтонебудь шукає великих узаasadнень для своїх егоїстичних чи киринницьких цілей. Очевидно, егоїсти і киринники будуть завжди, але нехай принаймні вони презентуються у своїх власних пропорціях, а не в пам'ятниковому граніті. Отже, коли хтось, маючи намір ломити спільні цілі, відкликується до прав свободи, то каже не про свободу, але про анархію.

Але як довго він не вилучив себе з еміграційного суспільства, він є зв'язаний цілями свого середовища. А моральна відповідальність є більш незрушима і зобов'язуюча за ту, виконання якої стереже міліціант із крісом.

Брак чіткої, живої публічної опінії створює атмосферу, в якій можлива і така вилазка приклонників „відлиги” на еміграції, яка трапилася на літературному вечорі, уладженому з нагоди всеміграційного з'їзду членів об'єднання

українських письменників в екзилі „Слово”. На тому вечорі управа об’єднання дозволила артистові О. Гірнякові читати провокаційну сатиричну поему Петра Голубенка: „Шевченків рік”. Коло 500 запрошених гостей спокійно слухали, як паплюжив і напастував той автор Український Конгресовий Комітет і по-українськи думаючи еміграційну, патріотичну національну спільноту. І ніхто не обурився, ніхто не запротестував проти тієї провокації, ніхто не покинув залі. А українські письменники, натхненники української визвольної боротьби, еліта християнської і національної України, оборонці християнського стрижня розвоєвої лінії нашого народу, яких повинні були схвилювати і виступ проф. Григорія Костюка, — що в своїй промові підкреслив, що з’їзд відбувається не тільки в 150-річчя народження Т. Шевченка, але (і то найважливіше) і в 45-річчя початку української літератури на еміграції, коли за кордон потрапив Володимир Винниченко — і, очевидно, сатира Голубенка в програмі літературного вечора, — як вони на це зареагували? Вони поновно вибрали проф. Г. Костюка головою! І як досі, вони ще не опублікували збірного протесту, ані не вийшли з такого об’єднання, яке прямує до протихристиянських і протиукраїнських позицій і яке їх компромітує.

Політика є річчю, яка вимагає ясної і вільної думки. Всякі резервації і недоторкальні табу ведуть до панування бездушності й паралізують політику. Тому треба загострити обсервацію і не боятися розважати проблеми, навіть найбільш дразливі. При тому треба пам'ятати, що сіра людина еміграції не повинна мати почуття, що йде якась розгра вгорі, а її саму залишають в дурнях. Бо саме це почуття спричиняє масову втечу емігрантів до дімка з телевізією і автом, змушує їх відхрещуватися від публічних справ. Щоб найти вихід із тієї дилеми й успішний засіб на всякого роду політичні небезпеки, — еміграція мусить прикликати здоровий глузд в оцінці публічних явищ і відбудувати сильну публічну опінію, що твердо, якщо треба, реагуватиме на всякі вилазки.

В. Давиденко

ЗУСТРІЧІ, ПОЦІЛУНКИ — І ЩО ДАЛІ?

Ціллю придуманої Хрущовим так званої мирної коекзистенції, яку широко ведуть і розвивають тепер його наступники в „колективному керівництві”, як відомо, є: просочуватися на Захід, легалізувати зв'язки з т. зв. ліберальною молоддю, „рожевими” науковцями, письменниками та мистцями і в такий спосіб, з одного боку, прокопувати канал для спровадження різного роду цінних для Москви інформацій, а з другого — творити щось на подобу „народного фронту” на високому рівні, що зсередини розкладав би й підмінував „капіталістичний світ”, забезпечуючи „передешку” для Москви. Як практичне знаряддя коекзистенції, придумали в кремлівських експериментальних лябораторіях, крім скономічного, наукового, також культурний обмін — взаємні відвідини театральних і балетних ансамблів, циркових труп, делегацій культурних діячів в дуже широкому значенні цього слова.

Щоб відпружити холодну війну, уряд ЗДА, а також уряди деяких країн Західньої Європи, спонукувані русофілами-дорадниками, пропозицію коекзистенції зустріли з прихильністю, виходячи — слушно чи неслучно — зі своїх власних державних інтересів і сподіваючись у

дій сумнівного характеру „грі в піжмурки” виграти.

Натомість антикомуністичні еміграції народів, уярмлених Москвою, відразу ж супроти „коекзистенції з дияволом” зайняли виразно вороже становище. Українська еміграційна, а передусім націоналістична преса визначила нав'язуване Москвою Заходів співіснування, як черговий підступ, небезпечний в своїх наслідках, — підступ, який треба викривати, вияснюючи світові незмінну суть московського большевизму. Адже зовсім недавно відбувся в Карльсруге голосний судовий процес, на якому розкрито й документально стверджено безпосередню участь найвищих керівників советського режиму, а зокрема нинішнього члена Президії ЦК КПСС Шелєпіна, в убивстві на території чужої держави, Німеччини, провідника українських націоналістів, Степана Бандери.

Український Конгресовий Комітет Америки, до якого входять представники всіх громадських і політичних організацій українців у ЗДА, в своїй постанові недвозначно висловився проти будь-якої участі членів української зорганізованої громади в советському культ-обміні.

Однак, з-поміж української політичної еміграції, навіть з-поміж членів Екзекутиви і Політичної Ради УККА, знайшлися особи, які,

знехтувавши це становище і тим самим зійшовши з самостійницьких позицій, непримиренних супроти режиму, що панує нині на Україні, почали нав'язувати безпосередні контакти з вишланцями цього режиму, мовляв, у такий спосіб вони можуть облегшити долю українського народу.

Згадуючи про ці особи, не маємо на увазі лише членів якоїсь одної політичної групи, популярно званої двійкарями. Це — підсичувана двійкарями своєрідна політична течійка, яку називають в пресі радянофільською і зміновіховською, хоч на означення її, мабуть, треба було б шукати якоїсь іншої назви, бо радянофільство і зміновіховщина 20-их років мали відмінне підґрунтя, буяли в іншому політичному кліматі і назовні виявлялися інакше. Для декого з тих людей, либонь, найбільш правильною діагнозою їхньої недуги була б „духова перевтома”, для деяких — глибоко закорінена ностальгія, для ще інших — зневіра в своєму народі, примирення з советським режимом або й просто задиркувате бажання бути „оригінальними”, незалежними від громадської думки.

Поза групою „круглого стола”, т. зв. реалітетниками, що шукають доказів суверенности в фіктивному політичному утворі УССР, бачимо поміж шукачами контактів із советськими

висланцями кількох отих „вільних духом” — інтелігентів, для яких ненависною є всяка громадська дисципліна, інакше кажучи занархізованих людей, дармащо люблять вони називати себе демократами; бачимо задеклярованих і замаскованих націонал-комуністів, що їхня „пуповина” ще залишилася там, з „рідною партією Леніна”; бачимо деяких студентів, що в „зударі генерацій” вірять радше своїм рожевим професорам, як батькам-патріотам; очевидно, можна зустріти серед цих шукачів контактів також і платних агентів, які з професійного обов’язку мусять поширювати вже наявну розколіну в тілі української еміграції, пролазити в її середину і там активно діяти.

Культобмін з еміграцією здійснювано спершу через хори і танцювальні ансамблі, які мали вдарити на емоції, сантименти стужілої за батьківщиною людини. Реакція на виступи цих хорів і ансамблів відома: люди розчулювались, плакали, обіймали танцюристів і просили в них автографів, хоч рідко-котрий з тих „представників України” вмів говорити й писати по українськи. Ансамблі від’їхали, розпалені пристрасті дещо пригасли, і тепер у новому, широко заплянованому наступі проти еміграції стоєє Москва досконалішу зброю — особисті зустрічі і контакти. Що це за явище?

Під фірмою „Комітету для зв'язків з українцями за рубежем”, що видає під редакцією „українського письменника” Ю. Смолича провокаційні публікації, а неофіційно є органом КГБ для деморалізації і розкладу української політичної еміграції, виїжджають з Києва до ЗДА і Канади групи осіб — письменників, композиторів, артистів з партійними білетами, а також режимні функціонарі і агенти КГБ. Уживаючи термінології з-перед 20 років, не буде великим перебільшенням назвати такі групи репатріаційними комісіями, бо ціль їх приїзду також репатріація, але не фізична, а, сказати б, духовна — в лоно „суверенної” УССР з усіма її „реалітетами”.

Зустрічі, чи пак „братання”, як його практикували большевики на російсько-німецькому фронті під кінець першої світової війни, в тих українських емігрантів, що свідомо ходять на побачення з советськими висланцями, особливого душевного струсу не викликають, бо вони до нього психологічно підготовані. Український націоналізм — дармащо під знаком націоналізмів іде сучасна доба — називають ці люди анахронізмом, пережитком минувшини. Частування советських делегатів, цілування з ними, випивання під різного роду співіснувальні тости називають вони нав'язуванням зв'язків з українським народом, хоч ці старан-

но вибрані в Києві делегати ніколи правди народів українському не скажуть. Що більше, той уже абстрактний в уяві організаторів цих зустрічей народ, тобто зведені на становища кріпаків селяни, удержавлені невільники-робітники і закута в духові кайдани інтелігенція, значить 90% населення України — довідавшись про ці „контакти”, напевно, зневіряться в українській політичній еміграції, в кращому разі махне на неї рукою.

„Ідеологічна база” для переставлення української еміграції на нові тори — в сторону „реальної України” — твориться вже протягом кількох років у журналах, книжках, доповідях, за згадуваними вже „круглими столами”. Тематика тих статей і доповідей дуже широка і переважно „ревізіоністична”. А вершком тих „ревізій” була дискусія в справі українсько-жидівських взаємин, в якій рекомендовано, за для нав’язання добрих взаємин, українському народові... покаятися в своїх гріхах супроти жидівського народу.

Одною з маркантних появ на книжковому ринку в 1963 р. була книжка „Світ і ми” Андрія Білінського (накладом в-ва „Орлик”, Мюнхен-Чікаго), в якій натовчено всього потрохи: і історії, і політекономії, і філософії — з таким розрахунком, щоб приголомшений усім тим читач на віру сприйняв також і остан-

ні розділи, в яких автор розправляє з УПА, перекреслює боротьбу українського підпілля в останній війні і нарешті „реабілітує” Косача.

„Українцям, навіть на еміграції, — пише Білинський, — якщо вони хочуть твердо стояти на національних позиціях, треба відкинути націоналістичні поняття нації-держави, як вихідну точку до практичної політичної дії; стати на становищі, що СРСР має бути союзом соціалістичних республік, рівноправних і рівнорядних поміж собою, а УРСР союзною республікою, якої суверенітет визначається конституцією СРСР”... „Я вже давно відзвичаївся, — пише він, — оперувати такими формулками, як „російське панування над Україною”. Вихідною точкою для мене є факт, що 40 мільйонів українців живе в СРСР”... А. Білинський вважає Карла Маркса демократом „чистої води” і визначає йому місце серед найбільших гуманістів нашої доби.

І от хоч би таке пише автор цієї книжки: „Ю. Косач дорожить збереженням ідентичності поміж краєм і еміграцією. Можливості еміграції допасувати до себе край він вважає за фантазію. Залишається, отже, друга альтернатива: допасувати головним чином еміграцію до краю. Для нього важливе те, щоб розмовляти з людьми з УРСР, які відвідують США... Для цього потрібна певна доза льо-

яльності супроти Радянського Союзу. В тому відношенні Косач здійснює практично те, що радить робити М. Прокоп... В рамках „чистої” політики М. Прокоп проповідує тактику лояльності по відношенні до СРСР з розрахунком на певні уступки чи осяги в національному питанні. Про це він пише і відповідно аргументує. Ю. Косач на сторінках „За синім океаном” не присвячує уваги того роду розважаням, але він в ґрунті речі пропозиції М. Прокопа реалізує”...

Наскільки такого ґатунку література має успіх серед деяких груп еміграції можна було бачити недавно на з’їзді об’єднання письменників „Слова”. Це ж бо там виступив Й. Гірняк з деклямацією „сатиричної поеми” П. Голубенка, яка у великій мірі скомпромітувала в очах широкої громади цю організацію. Ось що, між іншим, читаємо в „Свободі” з 2 січня ц. р. про цей виступ:

„... У цій політичній поемі автор і рецитатор висміювали українців, які не бажають так званої коекзистенції з Москвою і комуністичним режимом і так званих культурних зустрічей з посланцями окупанта нашої України. Виразно натякаючи на Український Конґресовий Комітет — нашу найвищу політичну репрезентацію — під назвою „Комітет”, мовляв, „не знали ми, що Комітет заборонив усі контакти”,

автор і рецитатор висміювали тих, кому політичний глузд диктує принципове ставлення до комуністів. „Не відступаймо ні на йоту, коли ми справжні патріоти”... П. Голубенко-Й. Гірняк висміювали на літературному вечорі „Слова” в Нью Йорку червневі події у Львові в 1941 році такими словами: „Держава — це лиш та, панове, яку зголошено у Львові!”

Якщо трибуну „Слова”, об’єднання українських письменників в екзилі, віддається на такого роду виступи, то що ж з цього приводу треба думати про „Слово”? Треба сподіватися, що члени цієї організації, які не поділяють думок автора „сатиричної поеми”, якимось зареагують, щоб темна запона співіснування не закрила її в цілості.

Проречистим фактом була також панахида у день з’їзду по розстріляних в Україні 1934 року 28 письменниках та поетах, на яку з’явилося... 12 осіб, а з-поміж них лише три представники літературно-мистецького світу. Проту панахиду на з’їзді, де було присутніх понад 550 осіб, навіть не оповіщено.

Похмура тінь „товаришки” Колосової, голови советської бригади, що відвідувала Нью Йорк, Чікаго і деякі міста Канади, лежить на всіх учасниках зустрічей. Наївна репліка одного поважного політичного діяча: „Та ж це та в цій делегації Вільде, яка написала „Метели-

ки на шпильках”, — стосується Вільде з-перед 35 років. А вже за останні 20 років виплекали большевики у своїх інкубаторах тисячі сташинських, і Вільдині „метелики” вже нічого спільного не мають з її антирелігійно-пропагандивними повістями типу „Сестер Річинських”, з її, на замовлення КГБ писаними, „одвертими” листами до еміграції.

Ті, може й чесні, може й патріотичні, мистці та письменники, що роз’їжджають по Америці у товаристві Колосової, в кращому разі грають ролю кізликів, що їх, як привабу, прив’язує советський мисливець до куца в надії уполювати еміграційного ведмедя. Вони, ці, може й чесні, напевно розуміють, яку ролю їм призначено в „культурному обміні”, і ту ролю виконують, бо — мусять виконувати. А ось один з тих „культурних діячів” у приватній розмові в готелі, після урочистого прийняття з тостами і сльозами, таки просто назвав всю українську політичну еміграцію „фашистською, буржуазно-націоналістичною сволоччю”.

Контакти з большевицькими делегаціями, що їх нав’язують „реалітетники” — річ дуже прикра і небезпечна для загальної української справи. Звичайно, не всі на тих зустрічах з советськими висланцями говорять однаково, не всі цілуються. Але — як зачуваємо — тим із них, які пробують критикувати советський ре-

жим, пригадувати 1933 рік, русифікацію — закривають рота свої ж таки, щоб „не псувати дружньої атмосфери”. І тому заява одного з „зустрічальників”, мовляв, на зустрічах вони „розмивають залізну заслону” або навіть мають нагоду „захопити язика, щоб довідатися про вороже запілля” — в кращому разі виплід дитячої фантазії. Де вже там реалітетним телятам совєтського вовка з’їсти! І не таких обдурювали...

Шкода від тих зустрічей і тих сумнівного роду контактів велика і подвійна: вони розсварюють еміграційну громаду, вносять у неї ще одну, нову лінію поділу і, відповідно змальовувані в совєтській пресі, позбавляють наш народ в Україні надії на еміграцію, як на його оборонця у світі, не опанованому комуністами. В цьому переконаються, скорше чи пізніше, ті, що не за чужі гроші, не з обов’язку супроти працедавця, а може і в добрій вірі цю шкідливу справу підтримують.

